

*О. В. Прудникова,
доктор філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНФОРМАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ

Глобалізаційні процеси мають всеохоплюючий характер й змінюють уявлення людини про напрямки розвитку існуючої цивілізації, характер існування сучасних держав та культур. Україна намагаючись інтегруватися у світові та європейські структури все більшою мірою стає залежною від зовнішніх впливів в економічному, політичному, культурному вимірах.

Аналізуючи вплив глобалізаційних процесів на становлення інформаційної культури в сучасній Україні, насамперед, варто визначити детермінанти розвитку інформаційного простору в сучасному світі. Стрімкий розвиток та розповсюдження нових інформаційних і телекомунікаційних технологій визначаються сучасними дослідниками як глобальна інформаційна революція. Вона здійснює все більший вплив на політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру й інші сфери життєді-

яльності суспільства – як у межах національних кордонів, так і в масштабах світу.

Розвиток інформаційної культури України неможна розглядати у відриві від загальнонаціональної інформаційної політики, європейських та світових тенденцій у сфері інформаційних комунікацій. На підставі аналізу регіональних концепцій, моделей міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації відповідно до загальноєвропейської інформаційної політики можна зазначити, що мета регіональної інформаційної політики, згідно з документами міжнародних організацій, полягає у консолідації національних ресурсів, координації діючих та майбутніх об'єктів інфраструктури, ліквідації диспропорції в інформаційних потоках, забезпеченні національної суверенності, культурної самобутності, інтеграції у міжнародний інформаційний простір, у міжнародний розподіл праці. Досягнення означеної мети має незаперечну актуальність в аспекті становлення інформаційної культури в сучасній Україні, оскільки в процесі суспільно-політичних та економічних трансформацій в нашій державі кардинально змінилося ставлення до створення, розповсюдження та збереження інформації, значно збільшилися самі інформаційні потоки.

Країни, які відстають від економічно розвинених держав Заходу і не мають певного рівня інформаційної інфраструктури, виявляються не в змозі не тільки економічно, але й ідеологічно конкурувати з лідерами світового розвитку. Більше того, вони не тільки не можуть транслювати цінності своєї культури в світовому масштабі, але й відчувають реальні ускладнення утримати в їх межах суб'єктів власної культури, чутливих до інформаційних впливів ззовні. Унаслідок цього у світі, який глобалізується, неминуче перевагу отримують культурні стандарти, цінності і життєві сенси, прийняті в економічно розвинених країнах. Західні країни – лідери в економічній та політичній сферах – далеко не завжди є лідерами в духовному й моральному сенсах. У цьому полягає один із ризиків глобалізації.

Успішність прогресу інформаційної культури в українському соціумі не в останню чергу залежить, від урахування впливу на неї загальносвітових глобалізаційних процесів. Активізація крос-культурних контактів на сучасному етапі зумовлює масштабні зміни як у соціальному, так і в особистісному вимірі культури. Глобальний інформаційний світ (глобальна культура, світова культура) ґрунтується на розвиткові багато-

національних ринків, корпорацій, надскладних систем комунікацій, сучасних медіа-технологій. Ця організаційно-технологічна основа глобального світу, з одного боку, сприяє єднанню людей, народів, з другого ж боку, – нівелює їхні етнічні, політичні, культурні особливості. Тому, визначаючи зміст перетворень, що відбуваються в сучасній інформаційній культурі України, необхідно брати до уваги їх амбівалентний характер, аналізуючи як позитивні, так і негативні аспекти глобалізаційних процесів.

Позитивний вплив глобалізації на інформаційну культуру України визначається, насамперед, входженням України у світовий культурно-інформаційний простір. Усі цивілізовані держави розглядають побудову інформаційного простору як основу свого соціально-економічного, політичного, культурного розвитку і здійснюють цілеспрямовану державну інформаційну політику.

Дослідники висловлюють припущення, що домінантні культурні завдання постіндустріальної/інформаційної епохи насамперед будуть пов'язані із задоволенням культурно-психологічних потреб людини і пошуком альтернатив історичним типам соціальної диференціації – передусім етнічної, національної (у громадянському сенсі), соціально-статусної, конфесійної. З огляду на це, входження України у світовий культурно-інформаційний простір визначає принципову можливість поступального розвитку вітчизняного суспільства в усіх сферах. В іншому випадку наша держава неминуче опиниться на узбіччі того магістрального шляху, яким в умовах глобалізації рухається сучасне людство.

Підкреслимо, що входження України у світовий культурно-інформаційний простір має сприяти розповсюдженню в інформаційній культурі українського соціуму загальнолюдських та західноєвропейських цінностей. Пошук загальнолюдських цінностей набуває особливої актуальності в умовах глобалізації, оскільки вона, гранично ущільнюючи контакти між країнами і регіонами, передбачає гармонійне співіснування народів.

Для максимальної відповідності загальнолюдським моральним ідеалам цінності інформаційної культури України повинні бути узгоджені з такими інтегративно-гуманітарними принципами: особистісне прийняття («це стосується особисто мене. Тому я не можу бути байдужим»); співпричетність («я – людина, тому я не можу лишатись байдужим»);

жим до досягнень людства»); глобальне сприйняття («це потрібно знати всім, а тому й мені»); орієнтація на консенсус («я визнаю за іншим право мати свою точку зору»); особиста відповідальність («я – відповідальний за наслідки своєї діяльності перед іншими людьми й перед природою»).

Названі принципи, що мають неперехідне значення як загальнолюдські цінності, набувають особливої ваги в сучасну епоху. З урахуванням ментальності українського суспільства, у нього є шанс швидкого адаптування до глобалізаційних змін і швидкого переходу до демократизації. Незаперечною є та роль, яку відіграє в цьому інформаційно-культурна складова: адже європейський геополітичний вибір, проголошений Україною, передбачає і розбудову відповідного типу інформаційної культури. Її становлення залежить як від втілення вказаних вище загальнолюдських цінностей, так і від визначення ціннісних орієнтирів, притаманних сучасному західному світу, які водночас корелюють з основами вітчизняної культурної традиції. До них, зокрема, можуть бути віднесені прагнення до свободи у різних її вимірах (від національної до особистої), розуміння права як втілення соціальної справедливості та простору індивідуальної свободи.

Варто зазначити, що обрії перспектив тих чи інших культур в умовах глобалізаційних процесів можуть не лише розширюватися, але й звужуватися. Тому складники інтеграційної домінанти процесу глобалізації – інтенсивний розвиток інформаційно-комунікативних технологій, розширення міждержавних і міжцивілізаційних взаємодій, системна інтернаціоналізація фінансово-економічної сфери – не тільки не стимулюють тенденції диференціації та диверсифікації, а й загострюють їх. Процеси культурної взаємодії у сучасному світі апіорі не можуть бути передбачуваними та спрогнозованими. Водночас непродуктивними є й дослідження глобальних процесів сучасності без урахування прагнень людства до досягнення цивілізаційного синтезу за умови збереження різноманітності народів та культур. На цьому шляху становлення інформаційної культури постає важливим засобом якнайшвидшої адаптації України до глобальних змін, механізмом пошуку адекватних відповідей на виклики сьогодення.

Саме тому міжкультурний обмін та міжкультурний діалог можуть бути визначені як джерела розвитку інформаційної культури України. Адже в широкому значенні вся інформаційна культура постає сукупніс-

тю принципів і механізмів, що забезпечують позитивну взаємодію етнічних та національних культур, їх поєднання у загальному досвіді людства.

Отже, концептуалізуючи уявлення про природу інформаційної культури в контексті глобалізації, зауважимо, що вплив глобалізаційних процесів на становлення інформаційної культури в українському соціумі на сучасному етапі має двоїстий характер. З одного боку, він сприяє входженню України до світового інформаційно-культурного простору, закріпленню демократичних стандартів у вітчизняному соціумі, поширенню в інформаційній культурі українського соціуму загальнолюдських та західноєвропейських цінностей, успішному здійсненню діалогу культур. З другого боку, глобалізаційні зміни помітно ускладнюють духовну ситуацію у вітчизняному суспільстві, сприяючи розповсюдженню моральних «антицінностей», нав'язуючи однобічне (вестернізоване) розуміння перспектив розвитку людства, утруднюючи національно-культурну ідентифікацію.

Г. Д. Панков,

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри культурології

Харьковской государственной академии культуры

ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА СУД В НОВОЗАВЕТНОЙ ЭТИКЕ

Поставленная проблема указывает на контекст естественного права человека судить других людей и социум нравственным судом. Этика регулирует это право через мораль и ставит его под власть морали. Власть морали выражает власть определенной традиции, использующей мораль как инструмент власти. Традиция с ее собственными структурами обеспокоена порядком в самой традиции. Посредством института права традиция противостоит хаосу и контролирует порядок, но, чтобы право не оказалось произволом, необходим контроль над ним со стороны морали. Сама мораль упорядочивается посредством этики, которую уместно назвать волей традиции, предъявляемой к морали как средству организации и регулирования порядка. В настоящей публикации речь пойдет

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
30 травня 2019 року**

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права №1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. В. Прудникова – д. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Т. М. Слінько – к. ю. н., доцент, завідувач кафедри конституційного права України НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному українському суспільстві : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 200 с.

ISBN 978-966-937-725-8

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, правознавства, зокрема кримінального, конституційного, аграрного, екологічного права, кримінології, медицини, а також соціології, педагогіки та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи національного виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ЗМІСТ

Гетьман А. П. ПЕРЕДМОВА 3

Тематичний напрям 1.

ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Максимов С. І.

ВЗАСМОДІЯ МОРАЛІ І ПРАВА 4

Лозовой В. О.

МОРАЛЬ І ПРАВО ЯК РЕГУЛЯТОРИ ДІЯЛЬНОСТІ
Й ПОВЕДІНКИ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ 7

Погрібна В. Л.

ЧИ ВЛАСТИВА ПРАВУ АМОРАЛЬНІСТЬ? 10

Дзьобань О. П.

ДО ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ
СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 14

Прудникова О. В.

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ
ПРОЦЕСІВ НА ВІТЧИЗНЯНУ ІНФОРМАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ 17

Панков Г. Д.

ПРАВО ЧЕЛОВЕКА НА СУД В НОВОЗАВЕТНОЇ ЕТИКЕ 21

Криворучко С. К.

МОРАЛЬ ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ 25

Сідак Л. М.

ПРО НЕБЕЗПЕКИ МОРАЛЬНО-ПРАВОВОЇ АНОМІЇ
ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 30

Колесников М. П.

К ПРОБЛЕМЕ СООТНОШЕНИЯ МОРАЛИ И ПРАВА
В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ 34

Меліхова Ю. А.

МОРАЛЬ І ПРАВО: ЗОНА СПІЛЬНОГО ПЕРЕБУВАННЯ 39

О. А. Stasevska, О. V. Umanets

INTERDEPENDENCE OF MORALITY AND LAW:
THE PHILOSOPHICAL ASPECT 43

Радутний О. Е.

МОРАЛЬ І ПРАВО ЕРИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ТА ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ 46

Пономарьов О. С., Чеботарьов М. К., Терещенко К. І.

МОРАЛЬ І ПРАВО В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІДЕРА 51

Мищенко В. И.

ДУХОВНОСТЬ В СИСТЕМЕ ПРАВА 56

Сідак Л. М., Ципищук К. В.

МОРАЛЬНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА – ОСНОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЮРИСТА 60

Тематичний напрям 2.

СУПЕРЕЧНОСТІ МОРАЛЬНОЇ І ПРАВОВОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Чурсин Н. Н.

К ВОПРОСУ О ПРОТИВОРЕЧИВОСТИ
МОРАЛЬНОЙ И ПРАВОВОЙ ПРАКТИКИ 65

Савінова Н. А.

КРИЗА ЦІННОСТЕЙ В ПАРАДИГМІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА 70

Меліхова Ю. А., Матвієнко В. В.

ВПЛИВ МОРАЛІ НА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ 74

Сиротенко С. Є.

МОРАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ ЯК ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ
ПРАВСУДНОГО СУДОЧИНСТВА 77

Трофименко В. А.

КОНТРОЛЬНА ВЛАДА ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ:
ТОЧКИ ЗІТКНЕННЯ 80

Ткачова О. В., Бойко В. О.

МОРАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОЦЕСУ
ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНОГО 84

Соляник К. Є., Перцель К. С.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ
В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА 89

Маслак Н. В., Нестеренко І. В.

ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ ТА МОРАЛЬНОСТІ
ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ 92

Мохончук Б. С., Шаранова В. В.

ПРАВОВИЙ ТА МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТИ
ВІЛЬНОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ 96